

Sveikiname Valstybės atkūrimo dienos proga

Mieli buvę tremtiniai, politiniai kaliniai, laisvės kovų dalyviai, Lietuvos patriotai, „Tremtinio“ skaitytojai,

Vasario 16-ąją minime 101-ąias Lietuvos valstybės atkūrimo metines. Praėjusiais metais atšventę gražų mūsų tėvynės jubiliejų, šiemet pradedame skaičiuoti antrajį jos šimtmetį. Visko buvo per tą laikotarpį – laisvės įkvėpto džiaugsmo jauna valstybe, svetimųjų atnešto skausmo, kančių ir netekčių, atkaklių pastangų atkurti tėvynės nepriklausomybę. Tikėjimas ir viltis, vedę mūsų taučią per visus išbandymus, teikė jėgų ir priešintis okupacijoms, ir ištverti svetimųjų terorą, ir kurti laisvą Lietuvą.

Šiemet minime ir kitą itin svarbią sukaktį – prieš 70 metų, 1949-ųjų Vasario 16-ąją Minaičiuose susirinkę visos Lietuvos partizanų vadai pasirašė Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos Deklaraciją, nutiesusią kelią nepriklausomos valstybės atkūrimui.

Švęskime Vasario 16-ąją džiugiai, pakiliai, kupini ryžto ir tikėjimo tvirta nepriklausoma valstybe.

LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas,
LPKTS valdyba ir pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė,
„Tremtinio“ redakcija

Kviečiame į Partizanų alėjos Kaune atidarymą

Vasario 16 d. (šeštadienį) maloniai kviečiame į Partizanų alėjos atidarymą ir LLKS tarybos Deklaracijos 70-mečio minėjimą.

14 val. Partizanų alėjos atidarymo ceremonija Kauno senosiose kapinėse (Vytauto pr. 46, prie Tremties ir rezistencijos muziejaus);

15.30 val. popietė Lietuvos švietimo istorijos muziejuje (Vytauto pr. 52).

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 28 dienos bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.
Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,65 euro,
3 mėn. – 7,96 euro,
6 mėn. – 15,91 euro.

**BRANGIEJI, ŠVIESIOS VASARIO
16-OSIOS, VALSTYBĖS ATKŪRIMO DIENOS!**
**ŠVĘSKIME IR ĮPRASMINKIME DRĀSIŪ
LIETUVOS LAISVĖS KOVOS SĄJŪDŽIO
DEKLARACIJOS SIGNATARŪ DARBĄ.**

Gabrielius Landsbergis,
TS-LKD pirmininkas

Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė,
TS-LKD pirmininko pavaduotoja, PKTF pirmininkė

Mielieji,

Dékoju už galimybę kreiptis į jus visus ir pasveikinti Lietuvos valstybės atkūrimo dienos – Vasario 16-osios proga. Jūsų gyvenimo kelias, paženklintas tikėjimo Tėvynė ir laisvės žyme, yra stipriausias šios dienos simbolis. Jūs – įrodymas, kaip laisvės ir nepriklausomybės idėjų neįmanoma sugnuždyti ar sunaikinti. Jūsų dvasios stiprybė nepaliauja būti įkvėpimo šaltiniu visiems nepraranantiems tikėjimo, kad po nepakeliamai sunkių išgyvenimų visada yra šviesos viltis. Jūs esate Tėvynės ramstis ir geraisais, ir sudėtingais laikais. Aš niekada nepamiršiu ir tikrojo jūsų bendruomenės palaikymo Lietuvai sunkiu krizės laikotarpiu.

Šiemet Vasario 16-ąją minime 70 metų nuo tos datos, kai visos Lietuvos partizanų vadai pasirašė Deklaraciją, nusakančią ne tik pasipriešinimo kovos esmę, bet kartu nubrėžiančią ir demokratinės Nepriklausomos valstybės ateities kūrimo gaires. Deklaracija sujungė 1918 metų Vasario 16-osios ir 1990 metų Kovo 11-osios nepriklausomas Lietuvos, okupacijos ir teroro akivaizdoje išreiškė tautos valią priešintis ir Lietuvos valstybės nenutrukstamą tēstinumą.

Deklaracijoje išdėstyti nepriklausomybės, demokratijos ir žmogaus teisių bei socialinio teisingumo principai, vėliau perkelti į mūsų šalies Konstituciją, vėl tampa ypač svarbūs. Mūsų valstybėje vis labiau įsigalinti draudimų, jėgos ir nepagarbos politinė kultūra kuria aplinką, kurioje mažėja laisvių ir teisių, Konstitucijos principams prieštaraujančios iniciatyvos tampa norma, o atviras deklaravimas, kad valdžia siekiant sukonzentruoti vienose rankose – kasdienybę.

Tokiomis aplinkybėmis pasišventimas ir pareiga ginti demokratiją žmogaus teises, žodžio laisvę, užtikrinti, kad būtų ginamas silpnėsnis, vėl tampa mūsų nevisaigiančios kovos už laisvę ir nepriklausomybę įsipareigojimu.

Su švente, mielieji! Už visuomet laisvą ir nepriklausomą mūsų valstybę!
**Ingrida Šimonytė,
LR Seimo narė**

Kviečiame!

Kviečiame apsilankytį LPKTS Patriotinių leidinių knygynėlyje (Laisvės al. 39, Kaune) ir įsigyti knygų tremties ir rezistencijos tematika, naujausius „Tremtinio“ numerius. Knygų galite įsigyti ir internetu www.lpkts.lt.

LLKS tarybos 1949 metų Vasario 16-osios Deklaracija ir jos signatarai

2018-aisiais šventėme Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetį, tačiau ne mažiau svarbia sukaktimi pradedame ir 2019-uosius, kai Vasario 16-ąjį minime 70-ąsias Lietuvos laisvės kovos sajūdžio (LLKS) tarybos Deklaracijos pasirašymo metines – ginkluoto pogrindžio dokumento, kuris apibrėžė pasipriešinimo okupacijai struktūrą ir esmę bei paklojo pamatus Nepriklausomos valstybės atgimimui. Deklaraciją pasiraše: LLKS tarybos prezidiumo pirmininkas Jonas Žemaitis-Vytautas, Vakarų Lietuvos partizanų srities štabo viršininkas Vytautas Gužas-

Kardas, LLKS visuomeninės dalies viršininkas Juozas Šibaila-Merainis, Prisikėlimo apygardos štabo viršininkas Bronius Liesis-Naktis, Tumo apygardos vadas Aleksandras Grybinas-Fauskas, Prisikėlimo apygardos vadas Leonardas Grigonis-Užpalis, einantis Pietų Lietuvos partizanų srities vado pareigas Dainavos apygardos vadas Adolfas Ramanauskas-Vanagas, LLKS tarybos prezidiumo sekretorius Petras Bartkus-Žadgaila. LLKS taryba, priimdamas 1949 metų Vasario 16-osios Deklaraciją, buvo aukščiausia politinė ir karinė struktūra šalyje.

Lietuvos laisvės kovos sajūdis kovojo už Lietuvos išlaisvinimą, jungdamas karines bei visuomenines grupes, politinėmis ir karinėmis priemonėmis vykdė pasipriešinimą sovietinei okupacijai. Ginkluotas pasipriešinimas sovietinei okupacijai tėsėsi 1944–1953 metais, iki kol buvo sunaikintos organizuotos Lietuvos partizanų struktūros.

Pirmieji partizanų būriai susikūrė 1944 metais, rudenėjant, o 1945-aisiais jie pradėjo vienyti į stambesnius organizacinius vienetus. Tumo apygardoje, veikusioje Suvalkijoje, 1946 metų birželio 6-ąją buvo įsteigta Vyriaus-

siasis Lietuvos atstatymo komitetas – aukščiausia politinė struktūra, vadovaujanti šalies išlaisvinimo kovai okupuotos Lietuvos teritorijoje ir Bendro demokratinio pasipriešinimo sajūdis (BDPS) – Lietuvos partizanų karines formuotes jungianti karinė ginkluotojo pasipriešinimo struktūra.

Lietuvos partizanų vadų suvažiavimas įvyko 1949 metų vasario 2–22 dienomis Radviliškio rajone, Minaičių kaimė Stanislovo Mikniaus sodyboje Leonardo Grigonio-Užpalio – Prisikėlimo apygardos vado bunkeryje.

(keliamas į 7 psl.)

JONAS
ŽEMAITIS-
VYTAUTAS
(1909-1954)

ADOLFAS
RAMANAUSKAS-
VANAGAS
(1918-1957)

JUOZAS
ŠIBAILA-
MERAINIS
(1905-1953)

PETRAS
BARTKUS-
ŽADGAILA
(1925-1949)

ALEKSANDRAS
GRYBINAS-
FAUSTAS
(1920-1949)

LEONARDAS
GRIGONIS-
UŽPALIS
(1905-1950)

VYTAUTAS
GUŽAS-
KARDAS
(1920-1949)

BRONIUS
LIESYS-
NAKTIS
(1922-1949)

Lietuvos laisvės kovos sajūdžio tarybos 1949 metų Vasario 16-osios Deklaracija

Lietuvos laisvės kovos sajūdžio taryba, atstovaudama visas Lietuvos teritorijoje esančias vieningos vadovybės vadovaujamas karines visuomenines gruputes, būtent: a) Pietų Lietuvos Sritį, savo sudėtyje turinčią Dainavos ir Tumo apygardas, b) Rytų Lietuvos Sritį, savo sudėtyje turinčią Algimanto, Didžiosios Kovos, Vyčio ir Vytauto apygardas, c) Vakarų Lietuvos Sritį, savo sudėtyje turinčią Kęstučio, Prisikėlimo ir Žemaičių apygardas, tai yra, reikšdama lietuvių tautos valią, pakartodama Vyriausiojo Lietuvos Atstatymo Komiteto 1946.VI.10. Deklaracijoje, BDPS 1947.V.28. nutarimuose ir BDPS Deklaracijoje Nr. 2 paskelbtus pagrindinius principus bei juos papildydama nutarimais, priimtais 1949.II.10. BDPS Prezidiumo ir BDPS Karo Tarybos junginiame posėdyje, s k e l b i a:

1. LLKS taryba, remdamasi BDPS Prezidiumo ir BDPS Karo Tarybos junginio posėdžio 1949.II.10. nutarimais, okupacijos metu yra aukščiausias tautos politinis organas, vadovaujansas politinei ir karinei tautos išsilaisvinimo kovai.

2. LLKS Taryba ir jos Prezidiumo būstinié yra Lietuvoje.

3. Valstybiné Lietuvos santvarka – demokratiné respublika.

4. Suvereniné Lietuvos valdžia priklauso tautai.

5. Lietuvos valdymas vykdomas per laisvias, demokratinius, visuotinius, lygiais, slaptais rinkimais išrinktą Seimą ir sudarytą Vyriausybę.

6. Nuo okupacijos pabaigos ligi susirenkant demokratiniam Lietuvos Seimui, įstatymų leidžiamają galią turi Laikinoji Tautos Taryba.

7. Laikinają Tautos Tarybą sudaro: visų vieningoje vadovybėje Lietuvoje ir užsienyje kovojančių sričių, apygardų, rinktinių, aukštųjų mokyklų, kultūrinių, religinių organizacijų bei sajūdžių ir tautoje atramų turinčių politinių partijų atstovai, prisilaikant proporcingo atstovavimo principo.

8. Atstačius Lietuvos Nepriklausomybę, ligi susirenkant Seimui, Lietuvos Respublikos Prezidento pareigas eina LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininkas.

9. Laikinoji Lietuvos Vyriausybė sudaroma LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininko pavedimu. Vyriausybė atsakinga prieš Laikinąją Tautos Tarybą.

10. Lietuvių veiklai užsienyje ir Lietuvos atstatymo darbui koordinuoti LLKS Tarybos Prezidiumas turi LLKS Užsienio Delegatūrą, kuri, bendradarbiaudama su Vakarų valstybėse akredituotais Lietuvos atstovais, sudarinėja komisijas bei delegacijas ginti ir atstovauti Lietuvos reikalus Suvienytų Nacių Organizacijoje, įvairiose konferencijose ir kitose tarptautinėse institucijose.

11. LLKS Užsienio Delegatūros nariai iš savo tarpo išsirenka LLKS Užsienio Delegatūros Pirmininką, kuris laikomas LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininko Pavaduotoju.

12. LLKS Užsienio Delegatūros nariai laikomi lygiateisiais LLKS Tarybos nariais.

13. Šiai Deklaracijai vykdyti nuostatus leidžia LLKS Taryba.

14. Lietuvos valstybės atstatymas, ligi Seimo bus priimta ir paskelbta žmogaus laisvės ir demokratijos siekimus atitinkanti valstybės Konstitucija, vykdomas pagal šioje Deklaracijoje paskelbtus nuostatus ir 1922 m. Lietuvos Konstitucijos dvasią.

15. Atstatytoji Lietuvos valstybė garantuoja lygias teises visiems Lietuvos piliečiams, neprasikaltusiems lietuvių tautos interesams.

16. Komunistų partija, kaip diktatūrinė ir iš esmės priešinga pagrindiniams lietuvių tautos siekimui ir kertiniam Konstitucijos nuostatui – Lietuvos nepriklausomumui, – nelaikoma teisine partija.

17. Asmenys, bolševikinės arba vokiškosios okupacijos metu išdavę Tėvynė bendradarbiavimu su priešu, savo veiksmais ar įtaka pakenkė tautos išsilaisvinimo kovai, susitepę išdavystėmis ar krauju, yra atsakingi prieš Lietuvos Teismą.

18. Konstatuojama teigama religijos įtaka ugdomant tautos moralę ir palaikejant jos atsparumą sunkiausiui laisvės kovai laikotarpiu.

19. Socialinė globa nėra vien atskirų piliečių ar organizacijų reikalas, bet vienas pirmųjų valstybės uždavinį. Ypatingą globą valstybė teikia išsilaisvinimo kovose nukentėjusiems asmenims ir jų šeimoms.

20. Socialinių problemų racionalus išsprendimas ir krašto ūkinis atstumas yra susijęs su žemės ūkio, miestų ir pramonės reforma, kuri vykdoma pačioje nepriklausomo gyvenimo pradžioje.

21. LLKS Taryba, glaudžioje vienybėje su kovojančia tauta, kviečia visus geros valios lietuvius, gyvenančius Tėvynėje ir už jos ribų, pamiršti įsitikinimų skirtumus ir įsijungti į aktyvų tautos išsilaisvinimo darbą.

22. LLKS Taryba, prisiédama prie kitų tautų pastangų sukurti pasaulio teisingumu ir laisve pagrįstą pastovią taiką, besiremiančią pilnutiliu įgyvendinimu tikrosios demokratijos principų, išplaukiančių iš krikščioniškosios moralės supratimo ir paskelbtų Atlanto Chartijoje, Keturiose Laisvėse, 12-e Prezidento Trumeno Punktų, Žmogaus teisių Deklaracijoje ir kitose teisingumo ir laisvės Deklaracijose, prašo visą demokratinių pasaulių pagalbos savo tikslams įgyvendinti.

**Okupuotoji Lietuva 1949.II.16.
LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininkas Vytautas
LLKS Tarybos nariai:**

Faustas
Kardas
Merainis
Naktis
Užpalis
Vanagas
Žadgaila

Ivykiai, komentarai

Ką išsuk būsimų rinkimų „makalynė“

Prisiminiau vieno bičiulio skulptoriaus pasakojimą apie darbą statybose studijų laikais. Na, jaunajai kartai gali kilti klausimų, kodėl sovietmečiu būsimasis skulptorių studijų metu dirbo statybose? Atsakau – sovietmečiu studijų metu studentai medikai dirbdavo kolūkiuose, būsimieji kompozitoriai ir lituanistai – soduose ir statybose, mat visiems reikėjo prisidėti „kovoje už klestintį socializmą“... Antraip socializmas būtų žlugęs – statybos taip ir liktų pastoliuose, obuoliai supūtų ant šakų, o bulvės bei morkos pasiliktų šernų džiaugsmui. Tiesą sakant, taip ir buvo – nors visi turėjo darbo, statybos buvo amžinos (vyresnioji karta prisimena, kaip dešimtmečius tėsėsi „Lietuvos“ viešbučio statyba), o vėliai ir daržovės, jei ne soduose ir dirvose, tai niekam tikusiuose sandėliuose pūte puvo. Socializmas žlugą savaime. Tačiau grįžkime prie bičiulio pasakojimo.

Taigi jam paliko neapsakomą išpūdį darbininkų išmonė: jie supildavo kažkui klijus į dubenį su tam tikru kiekiumi vandens ir imdavo mišinių intensyviai suskipti pagaliu. Sukdavo, kol klijų masė sukrisda vo į gumulą, tuomet staigiai nupildavo likusį skystį; štai tas skystis ir tikdavo jų proletariškoms srébtuvėms, perdžiūvusioms nuo abstinencijos. Išradimas buvo sovietinis žmogus – gérė viską, kas dega, išskyrus malkas!

Tą draugo pasakojimą prisiminiau ne atsitiktinai – ši istorija atėjo į galvą

stebint priešrinkiminių siurprizų makalynę, o tokią mums pateikiama kasdien. Paskutinis – Mindaugo Puidoko pasišovimas kandidatuoti Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose. Dar gerokai iki M. Puidoko savo pretenzijas į Prezidentus buvo pareiškės Naglis Puteikis. Bet juk Ramūno Karbauskio „valstiečiai-žalieji“ (LVŽS) jau turi savo kandidatą – tai nepartinis Saulius Skvernelis! Susidaro išpūdis, kad R. Karbauskis nevaldo situacijos partijoje – kandidatai iš jos gretų dygsta kaip grybai po lietaus. Nejaugi tokiu būdu „valstiečiai-žalieji“ tikisi laimėti Prezidento rinkimus? „Kuo daugiau puidokų prezidento rinkimuose – tuo geriau. Puidokų rinkėjų sunėštinis pyragas néra didelis, ir labai gerai, jei ji nedraugiškai pasidalins“, – teigia TS-LKD atstovas Seime A. Anušauskas.

Bet ar ne per anksti džiaugiamės? Kas iš to, kad N. Puteikis (jis nėra LVŽS narys) pasitraukė iš R. Karbauskio vadovaujamos kompanijos, pareiškės, kad jam ne pakeliui su pažadu rinkėjams nesilaikančiais „valstiečiais“, tai gis paliekas „valstiečių“ frakciją, o M. Puidokas kalbėjo stabdąs narystę LVŽS, tačiau nesutinkas trauktis ir iš frakcijos? Nieko! Net tai, kad R. Karbauskis suorganizavo ir pašalino M. Puidoką iš frakcijos, padėties nekeičia – tai tik pora atskalūnų, nevaidinus partijoje jokio ryškesnio vaidmens ir neturėjusių įtakos. Jei „valstiečiams-žaliasiems“

pavyktų savo kandidatą S. Skvernelį „nugabenti“ iki antrojo turo, tai neabejotinai M. Puidoko ir N. Puteikio elektoratas balsuotų būtent už S. Skvernelį, one Ingrida Šimonytė ar Gitaną Nausėdą. Na, o „M. P. plius N. P.“ bus atlikę žvalgybą, skirtą išsiaiškinti, kiek rinkėjų jie galėtų tikėtis kitamet vyksiančiuose Seimo rinkimuose. Beje, politologai spėja, kad panašius tikslus sau kelia ir Petras Auštrevičius bei Vytenis Andriukaitis, rinkimuose greičiau siekiantys ne laimeti, bet pasitarnauti savoms partijoms ir „pasirinkti populiaramo balų“ rinkimuose į Europos Parlamentą.

O kol kas politikai, politikos apžvalgininkai ir analitikai diskutuoja apie žinomų ir neformalais lyderiais laikomų kandidatų galimybes. Remiantis įvairiomis apklausomis, atrodo, kad galutinėje „finišo tiesiojoje“ judės I. Šimonytė, G. Nausėda ir S. Skvernelis. Deja, apklausos gali visiškai prašauti pro šalį – kaip kad nutiko per praeitus Seimo rinkimus, kai prognozuota antroji vieta socialdemokratams pasirodė tik saldus sapnas. O jei toje „finišo tiesiojoje“ atsidurs Arvydas Juozaitis, negana to – be konkurencijos?

Bandoma nustatyti vieno ar kito kandidato tikėtino elektorato mentalitetą: manoma, kad už I. Šimonytę, G. Nausėdą balsuos intelektualės, labiau „europietiškas“ rinkėjas, gyvenantis mieste. Galbūt, tačiau kyla

klausimas, ar tokiu rinkėjų užtekis bent jau į antrajį turą išeiti (ypač turint galvoje, kad jégos bus išskaidytos)? Nepamirškime ir A. Juozaičio – už jo nugaros rikiuoja nemažai savo ambicijų nepatenkinusiu inteligenčijos veikėjų, dalyvavusių atvedant į valdžią R. Karbauskį, ir ryta keliančių, vakarą gulancių su neapykantos maldele Vytautui Landsbergiui. Turbūt nereikia abejoti, kieno pusę jie palaikytų antrajame ture?

Bent jau kol kas neatrodo, kad įmanomas koks nors naujas politinių aistrų laužas, skirtas iškelti kažkurių kandidatūrai į liaudies masių lyderio, vertoapti tų masių prezentu, vietą: triukšmas dėl pjaunamų miškų ir šaudomų vilkų nuslopo, vaikų atiminėjimo iš tévų ir prekybos jais skandalas nepasiekė reikiamo kaitrumo lygio, o dėl gesenių santykų su Rusija kalbos, lyg ir galinčios prideti populiarumo oratoriui, atsimuša į pačios Rusijos agresyvią laikyseną. Net burnojimai prieš Briuselį, suvokiami kaip nemeilė Europos Sajungai, praskysta dėl pačių tautiečių emigracijos atnešamos naudos – juk ištevynė emigrantai kasmet parsiuncia apie milijardą eurų.

Aišku tik viena – Kremliaus mobiliuosis visas jėgas paremti savo kandidatui, o „antikremlinai“ blaškysis tarp keilių kandidatūrų, ir, patikékite, tai tikrai nebus „valstiečiai-žalieji“!

Gintaras MARKEVIČIUS

Mes vėl blogi

masi tolesniams kiaulinimui.

Eločka iš „Dvylikos kėdžių“ pasakydavo klientams: „sviniujete“. Mes Lietuvoje apvalesni, rafinuotesni, ir visien grėsmingai barami. Už ką? Neverslaujam savo pražūčiai ir gal jau rūpinamės visokeriopais atomo taršų monitoriais. Vanduo, oras, nukleidais dulkėti keliai ir investicinius klimatas. Jų išlaidas turėtume rašyti į atskirą spec. sąskaitą „Rosbelui“. Juk bėda

primesta, ne mes tai sugalvojom.

Belieka akyli stebėti, kada mūsų nepalankumas „rosbeliškai“ hibridinei branduolinei agresijai bus aiškinamas neva Lietuva tapusi agresyvi; todėl šauks, teisijungia taikioji „sajunginė“ valstybę.

Prisiminkim, juk ir Sausio 13-ąją būtent Lietuva užpuolė Sovietų sąjungą, ne atvirščiai. Kremliaus neseniai prisištampavo vargo „išstatymu“, kad jei kas puls Baltarusiją, tai gaus

atgal visa Galioto jėga. Ar tik ne Lietuva, nepaklusnioji, bus pirmasis „užpuolikas“?

Turim būti pasirengę viskam.

Gerai, kad ir tarptautinė organizacija, „Espoo“ konvencijos šalių pasitarimas, jau bloga. Ji ką tik pasmerkė Baltarusijos laikyseną ir metodiką – konvencijos laužymą atsainiai parenkant statybos aikštę prie Vilniaus.

Prof. Vytautas LANDSBERGIS

Nūdienė Baltarusijos valdžia, paklusnai béganti pagal Kremliaus pavadėli, prikiaulino sesei Lietuvai su „Rosbelo“ Astravu daugiau nei bet kas po valstybės atkūrimo. Dabar priekaištauja, kodėl Lietuva nedžiūgauja ir atsiriboja nuo to „tik verslo“, kaltina mus prieškumu. Elgsena – Rusijos kopija. Močia irgi eina prieš visus, o kaltina neva visi prieš ją. Tačiau ir simptomika, nes taip rengia-

bos sąlygų gerinimą yra būtina kariuomenės, kaip darbdavio, patrauklumo didinimo sąlyga.

Remiantis tyrimo duomenimis, 2018 metais du trečdaliai, arba 59 procenai, nuolatinės privalimosios pradinės karo tarnybos karių teigė esančius patenkinti kariuomenėje tiekiamu maistu, o 2016 metais taip manė mažiau nei pusė šauktinių. Per dvejus metus taip pat sumenko ir visiškai nepatenkintu maistu šauktinių skaičius: pernai tokį buvo 16 procenai, kai 2016 metais maistu nepatenkinti buvo beveik ketvirtadalis šauktinių. „Pastarieji yra Z kartos atstovai, kurie kariuomenėje pasiilgsta jai priimtinesnio greito maisto, pvz., picų, kebabų, tačiau dėl mažos energinės vertės į karių valgiaračius tokie patiekalai netraukiami“, – aiškina viena tyréjų, LKA prof. Jūratė Novagrockienė.

Atsižvelgus į karių pageidavimus, 2017 metais Lietuvos kariuomenė pa-

koregavo karių maitinimą – padidintas maistui skiriamas finansavimas, pakoreguoti valgiaračiai, kuriuose gausu šviežių daržovių, salotų ir vaisių. Stacionarioje valgykloje kariams tiekiami virti makaronai su „Bolognese“ padažu, varškės užtepėlės su žalumynais ar daržovėmis, lazanija su varškės ir špinatų įdaru, švediški kukuliai su padažu, netgi mėsainiai ir gausybė kitų patiekalų, kurių iki tol nebuvu Lietuvos karių valgiaraštyje. Beje, to paties valgiaračio patiekalais vaisinami ir garbingiausi kariuomenės daliniuose vienėje svečiai – pradedant Belgijos karaliumi Philippe, Nyderlandų karaliumi Willem Alexander ir baigiant Vokietijos kanclere Angela Merkel bei kitais garbingais svečiais.

Tyrimas taip pat rodo, jog pastebimi išaugo ir karių pasitenkinimas psichologiniu klimatu kuojoje – šiandien juo patenkinti beveik trys ketvirtadaliai, arba 72 procenai šauktinių

(2016 metais – 65 procenai). Beveik 80 procenai šauktinių yra visiškai ir greičiau patenkinti ir ginkluote (2016 metais – 69 procenai), sąlygomis sportuoti, teikiamomis medicininos paslaugomis. Tyrimo metu buvo vertinamas ir kariui aktualus klausimas dėl alyvynės. Nustatyta, kad 70 procenai šauktinių ja buvo patenkinti arba labai patenkinti. Panašiai kariai vertina ir jiems skirtam aprangą.

Taip pat tyrimo duomenimis nustatyta, kad didžioji dalis nuolatinės privalimosios pradinės karo tarnybos karių yra patenkinti visais tarnybos aspektais: skyriaus, būrio vado, instruktorių savo srities išmanymu, galimybe lankytis šeimą. Jie taip pat patenkinti gyvenimo sąlygomis, buitimi.

Ponuolatinės privalimosios pradinės karo tarnybos apie trečdalis jaunuolių norėtų likti Lietuvos kariuomenėje ir tapti profesinės karo tarnybos kariais.

KAM informacija

Šilutės filialas mini 30-ąsias įkūrimo metines

1989 metų sausio 28 dieną visuotinio tremtinių susirinkimo metu, kuri organizavo ir vedė Šilutės Sąjūdžio iniciatorių Z. Rauka, V. Skirkeličius, V. Giedrikiene, B. Katilius, S. Paciušas, buvo įkurtas Šilutės „Tremtinio“ klubas. Pirmuoju pirmininku buvo išrinktas drąsus, aktyvus, energingas teisininkas Zigmas Rauka. Balandžio 20-ąjį klubo įstatai įregistruoti Šilutės r. vykdomajame komitete.

Nuo stalininio teroro nekaltai nu-kentėjė žmonės, susibūrė į vieningą bendruomenę, tuomet nusprendė veikti tėvynės ir demokratijos labui. Nutarta prisdėti prie visuomenės humanistinės sąmonės formavimo, teikti moralinę ir materialinę pagalbą nukentėjusiems nuo represijų, rinkti ir publikuoti istorinę ir dokumentinę medžiagą, siekti tremties vietų jamžinimo, visų politinių kalinių ir tremtinių reabilitacijos.

1989 metų birželio 14 dieną pirmą kartą buvę tremtiniai Šilutėje minėjo Tremtinio dieną.

1989 metų gruodžio 16 dieną įvyko visuotinis Šilutės rajono buvusių tremtinių, politinių kalinių, kovotojų už Laisvę suvažiavimas. Susirinko apie 350 žmonių, kurių valia „Tremtinio“ klubas tapo LPKTS Šilutės skyriumi. Šilutės Sąjūdžio būstinės patalpose (Lietuvininkų g. 5.) bendruomenė ga-vo atskirą kabinetą.

1990 metų liepos 16 dieną Vainuto bažnyčioje buvo pašventinta LPKTS Šilutės filialo vėliava.

Iki 1995 metų beveik visa buvusių tremtinių Šilutės skyriaus veikla vyko kartu su Sąjūdžio grupės veikla. 1989 m. lapkričio mėnesį visi kartu išeido pirmąjį laikraštį „Santara“, organiza-

vo buvusių tremtinių palaikų parvezimą iš Sibiro ir perlaidojimą tėvynėje, paminklinių žymenų įrengimą ant pastatų, kuriuose buvo kankinami ir žudomi, kalinami nekalti žmonės, aptvertos Macikų lagerio kapinės. Laukė dideli pusė amžiaus iš atminties ištrintos švenčiausios Lietuvos istorijos, kultūros, tautiškumo, tradicijų atkūrimo darbai. Rūpėjo atstatyti sovietmečiu sugriautus ir susprogdintus paminklus, išaiškinti ir jamžinti žuvusių už Neprikalusomybę kovotojų palaidojimo vietas.

Per tris laisvos Lietuvos dešimtmecius šimtai kryžių, pastatyti ant tremtinių, partizanų, kovotojų už Laisvę kapelių – tai didelis turtas, pasididžiavimas, istorinė atmintis krašto kultūroje. Buvęs tremtinys, naumiestiškis Juozas Kačinas iš savo medžiagos padarė ir pastatė 30 medinių kryžių, kurių stovi šalikelėse, skvereliuose, sodybose. Prie vieno iš jų Macikų karos belaisvių kapinėse kasmet vyksta Gedulio ir Vilties dienos paminėjimai.

Šilutės filialo bendruomenė didžiuojasi buvusių tremtinių choro „Paramario aidas“, pernai atšventus 25-erių metų sukaktį, veikla. Tai dainuo-jantis pasakotojas, atliekantis ir vykdantis švietėjišką veiklą apie Laisvės troškulį, iškentėtas kančias, ištikimybę savo tėvynei, meilę gimtosios žemės pėdai. Didžiąją dalį choro atliekamų dainų tekstu sukūrė buvęs tremtinys, Vilkyčių pagrindinės mokyklos mokytojas Eduardas Šmitas (1926–2010), o melodiją – choro vadovas, Šilutės miesto Garbės pilietis Vytautas Jovaiša. Chorui diriguoja buvusi tremtinė Nijolė Sniečkuvienė.

Nuolatinė, kryptinga veikla su jau-

Sveikiname

Garbingo **80-ojo** jubiliejaus proga sveikiname buvusį Tomsko sr. tremtinį, LPKTS Alytaus filialo narį **Vaclovą VALUKONIĮ**. Linkime stiprios sveikatos, neblėstančios energijos, artimųjų meilės ir Dievo palaimos.

LPKTS Alytaus filialas

Garbingo **85-ojo** jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Druskininkų filialo narį **Algirdą ČAPLIKĄ**. Linkime stiprios sveikatos, laimingų gyvenimo metų ir Dievo palaimos.

LPKTS Druskininkų filialas

Garbingo jubiliejaus proga sveikiname buvusius tremtinius:

Saulę STATKEVIČIENĘ – 85-ojo;

Stasi REMEIKI – 70-ojo.

Linkime sveikatos, artimųjų meilės ir šilumos, gražių ir prasmingų metų. Lai angelas sargas saugo ir globoja jus.

LPKTS Jurbarko filialas

Jubiliejaus proga sveikiname vasario mėnesį gimusius LPKTS Vilniaus skyriaus narius:

Jadvygą JAKELIŪNIENĘ – 95-ojo;

Oną PAUKŠTIENĘ – 85-ojo;

Janiną MAŽUKELIENĘ – 75-ojo

ir skyriaus Garbės narį dr. **Povilą JAKUČIONIĮ** – gimtadienio proga. Linkime sveikatos ir dar daug prasmingų gyvenimo dienų.

LPKTS Vilniaus skyrius

nimu yra viena prioritetinių bendruomenės tikslų istorinio atminimo išsaugojimui ir jamžinimui. Vyduuno gimnazijos mokytojai L. Zdanevičienė, R. Tamošauskienė, Švėkšnos Saulės gimnazijos istorijos mokytojas A. Šimkus ir daugelis kitų nuo pirmų atgimusios Lietuvos dienų primena jaunimui laisvo žmogaus įsipareigojimus tiesai, praeities kultūrai, istorinių tradicijų, tautinės ištikimybės puoselėjimui.

Šiuo metu filialas vienija beveik 700 narių ir yra viena didžiausių tremtinių bendruomenių Lietuvoje. Ivaiciuose LPKTS renginiuose, šventėse Šilutės filialo narių veikla minima ir vertinama kaip viena geriausią šalyje. Daugybė padėkų, garbės raštų, medalių įteikta draugijos nariams už aktyvų pilietinį patriotinį jaunimo ugdymą, Laisvės kovų atminimo jamžinimą, kultūrinę veiklą ir nenuilstamą darbą.

LPKTS žymenimis „Už nuopelnus Lietuvai“ yra apdovanoti buvę Šilutės filialo pirmininkai V. Vaicekauskas, I. Vasiliauskis, E. Stankevičius, A. Mirkus, A. Balvočius ir dabartinė filialo vadovė R. Tamošauskienė.

Šiandien sunku glauastai pateikti Šilutės tremtinių filialo svarbiausius nu-

veiktus darbus. Buvęs ilgametis pirminkas A. Balvočius sako, kad nėra smulkiai, nereikšmingų dalykų šios jautrių, ypačingų Lietuvos istorijos laikotarpį išgyvenusios žmonių grupės veikloje. Galbūt skausmas praėjo, užgijo, tačiau liko dideli randai širdyse ir prisiminimose, o kiekvienas įnašas į atkuriamas laisvos valstybės gyvavimą yra svarbus ir reikšmingas.

Vasario 2 dieną Šilutės Šv. Kryžiaus bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios už gyvus ir mirusius tremtinius, kovojojus už Lietuvos laisvę. Šilutės kultūros ir pramogų centre paminėta LPKTS Šilutės filialo įkūrimo 30 metų sukaktis.

LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas, pasveikinęs filialo narius jubiliejaus proga, pasidžiaugė, kad filialo narių gretos nemažėjo, palinkėjo visiems sveikatos ir ištvermės. Pirminkas kvietė į šios bendruomenės veiklą įsijungti ir tapti nariais tremtyje gimusius, taip pat nepamiršti užsisprenumeruoti savaitraštį „Tremtinys“. Aktyviausiemis nariams padėkojo už jų nuoširdų darbą bei visokeriopą pagalbą filialo veikloje ir įteikė LPKTS padėkos raštus.

Aldona TOLEIKĖ

2019 m. vasario 15 d.

Tremtinys

Nr. 7 (1317)

5

Gaila buvo netekti artimų kaimynų

Per 1948 metų trėmimus, kiek man žinoma, iš mūsų Kumpikų kaimo buvo ištremta 15 šeimų. Tai 40 procentų visų Kumpikų kaimo gyventojų.

Tada dar buvau mažas, vos 11 metų berniukas. Už tvoros gyveno patys geriausiai mano šeimos kaimynai Pranas ir Ona Maksvyčiai. Jų vaikai, trys sūnūs ir penkios dukterys, jau buvo suaugę, susikūrė savo gyvenimus. Tik vienintelė duktė Petronėlė šeimos nesukūrė, bet gyveno su tėvais. Sūnus Antanas buvo vedės ūkininko Antano Jankaus dukterį Stasę iš Latvelių kaimo. Ir jie atskraustė gyventi pas tėvus į antrą trobos galą. Kitas sūnus Kazys buvo vedė žmoną iš Barkelių kaimo. Kartą Kazys atvyko į Kumpikus pas tėvus. Nujautė, kad jo uošviai bus tremiami į Sibirą. Tai ir pasiliko pas tėvus nakvoti.

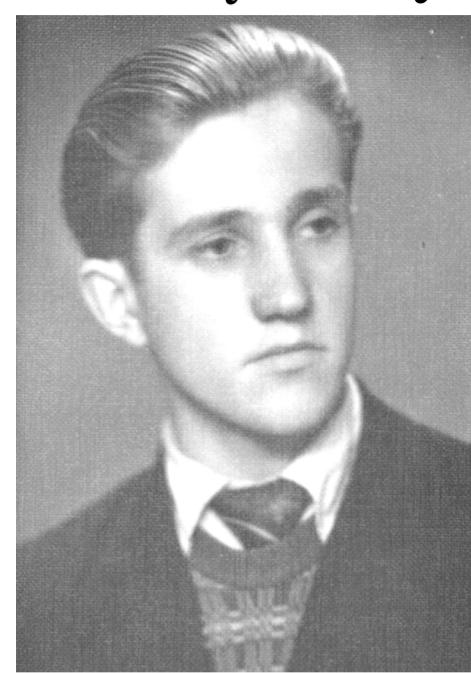
Vos tik išaušus gražiam Verbų sek-madienio rytui, pas senius Maksvyčius suvirto būrys ginkluotų stribokų. Ir Antanas nujautė, kad jo šeimą gali išvežti į Sibirą. Tačiau stribai, bešmirinėdami po kambarius, pamatė, kad pas tėvus guli jaunas vyras. Prikėlė. Tai buvo Kazys Maksvytis iš Barkelių. Sur-

do sąrašuose, kad jis yra tremiamas ir jo nebepaleido. Kazys pasipraše į tualetą. O tais laikais visų kaimo žmonių tualetai buvo lauke, kiek toliau nuo gyvenamos trobos. Vienas stribokas Kazij išvedė į tualetą ir saugo. Tik užsimanė parūkyti. Žvilgt, užmetė akį į tualetą – durys atidarytos iki galio, o Kazio nė kvapo. Suskato ieškoti. Ir pamatė, kad Kazys kaip kiškis skuodžia per laukus Kazimiero Kniežos sodybos link. Šis pasidėjo ant tvoros savo „vintovkę“, nusitaikė ir iššovė. Šūvis buvo taiklus. Kazys suklupo. Kol kitis stribai surado vežimą, ilgai užtruuko. Sužieštą K. Maksvytį išvežė į Darbėnus. Tik šis smarkiai nukraujava ir mirė. O tų stribų būryje buvo vienas rusas. Jis nusikeikė, subarė tą stribą, kam šovė: „Ne šauti reikėjo, o pasivyti. Niekur jis būtų nenubėgės“.

Kitą dieną senoji Ona Maksvytienė mano mamai atnešė patalus, kuriuose gulėjo sūnus Kazys. Ir pasakė: „Negaliu pažiūrėti. Rieda ašaros kaip pupos. Kur nors tuos patalus paslepik“.

Kitą savaitę vėl stribų būrys pas Maksvyčius. Sūnui Antanui sako: „Ta-vo žmona Stasė Jankutė iš Latvelių yra tremiamai į Sibirą. Sukraukjai maisto. O pats lik ir augink dukrelę“. Jankai iš Latvelių jau buvo išvežti už tai, kad A. Jankaus brolis gyveno Amerikoje. Antanas išbalo ir pasakė: „Jeivežate mano žmoną, tai ir aš su dukrele važiuoju“. Virši- la visus sulaipino į vežimą ir išvežė į Darbėnus. Tačiau sau- gumo vadas, peržiūrėjęs do- kumentus, pasakė, kad A. Maksvytis nėra tremiamas, tremiamai Jankai, ir lie- pė važiuoti namo. Taip abu Maksvyčiai su vaiku grįžo į Kumpikus pas tėvus ir gyveno visą laiką.

Netoli mūsų gyveno ge- ri ūkininkai Antanas ir Ona Stropai. Jie irgi buvo ištremti, nes jų trys dukterys Stasė, Mo- nika ir Petrė buvo ištakėjusios už trijų Kontrimų brolių: Prano, Adolfo ir Antano. Sta- sė, Moniką ir Petrę ištremė, nes Kazys Kontrimas-Montė,

Antanas Stropas saugumo buvo žiauriai nukankintas

Stasė Skripkauskaitė-Petrutienė jauystėje

Tėvas buvo Kardo rinktinės vadas. Tik po Stalino mirties grįžo iš tremties. Neseniai visos mirė. Palaidotos Grūšlaukės kapinėse. O Pranas Kontrimas 105 metų amžiaus ir dabar tebegyvena Plungeje.

Turiu nuotrauką, kurią išsaugoja iki šios dienos. Tai Kumpikų kaimo pradžios mokyklos mokytojas Feliksas Šemeta su muzikantų grupe. Kai 1950 metais baigiau ketvirtą klasę, mūsų buvęs mokytojas kažkur dingo. O jis tuo metu pas Augustą Rimkų nuomojo kambarį. A. Rimkus gydė ir slaugė slėptuvėje sužieštą Adolfą Kontrimą. Žmonės šnekėjo, kad mokytojas F. Šemeta išvažiavo į Vilnių. Jis daug žinojo, suprato, kad saugumas su juo susidoros. Taip ir atsitiko. Saugumas sužinojo ir Augustą Rimkų suėmė ir nuteisė 25 metams kalėti.

Lageryje išbuvo 10 metų, po Stalino mirties buvo išleistas.

Mokytojas F. Šemeta su kitais mokytojais buvo suruošęs dainų ir šokių koncertus. Buvo gabus. Važinėdavo po kaimų mokyklas ir koncertuodavo.

Kartą šienaudami su vyrais Ažuolijos miške pievas užėjome partizanų bunkerį. Tai buvo 1956 metai. Drąsesni į apgriuvu- si bunkerį sulindo. Ir Jame rado šokių tokių menkniekių. Popieriai buvo neįskaitomi. Surado storą seną milinę ir joje rado suvyniotą nuotrauką. Sveika, nesugedusi, joje – kareivis su automatu. Prašiau, kad atiduotų ją man. Tikai paklausiau pavardės, nepasakė. Sako: „Geriau nežinok, daug žinosi, greit pasensi“. Taip tą nuotrauką išlaikiau iki šių dienų. O kas joje, taip ir nesuži-

nojau. Nors daug kam rodžiau.

Netoli Kumpikų yra Šlaveitų kaimelis. Iš jo buvo ištremtos šešios šeimų. Labiausiai man buvo žinomi Skripkauskai. Su jo dukterimis Stase ir Jadvyga kartu lankėme Kumpikų pradžios mokyklą.

Juos ištremė vėliau, 1951 metais, kaip buožes, nes turėjo 20 hektarų žemės ir gyveno prie miško. O tokius, kurie gyveno prie miško, rusai laikė partizanų ryšininkais. Skripkauskų šeima buvo nemaža: tėvai, trys sūnūs ir dvi dukterys. Teko paskanauti ir jiems Sibiro „gėrybių“ penkerius metus. Iš tremties grįžo į gimtuosius Šlaveitus. Stasė ištakėjo už Stepono Petručio. Dabar ūkininkauja Petručių ūkyje. O Jadvyga su vyrų gyvena Klaipėdoje. Du broliai Kazys ir Juozas jau mirę. Tik Antanas su šeima išsikėlė į Dreverną, netoli Kuršių marių.

Juozas BAUŽYS

Nežinomo kareivio nuotrauka, rasta užgriuvusia me partizanų bunkeryje Ažuolijos miške

Mokytojo Felikso Šemetos muzikantų grupė. Feliksas Šemeta su akordeonu

Istorija be „baltų dėmių“

Alytaus žydų indėlis Lietuvos nepriklausomybės atkūrimui

Pabaiga.

Pradžia Nr. 6 (1316)

1919 metų vasarą galutinai Lietuvą apliešdama vokiečių kariuomenės dalis „Schutztruppe Bug“ kėlėsi iš Alytaus į Suvalkus. Reikėjo perimti telefonų centrinę stotį. Tuo laiku lenkų kariuomenės dalinys, stovėjė ties Alytumi, ruošėsi ji užimti, nes 1-as pėstininkų pulkas dar nebuvo grįžęs iš Marijampolės. Alytuje labai mažai tebuvo kareiviu – tik karo komendantūros komanda. Alytaus pašto įstaigos viršininkas telefonų centrinės stoties priimti nesutiko. M. Bokšickis ryžosi pats perimti.

Vokiečiai tą dieną susikrovė į paskutinio traukinio vagonus, įnešę dar neišjungtą telefono aparatą į vagoną, kalbėjosi su paskutiniu telefonistu centrinėje stotyje ir susitarė, kad esantieji prie kiekvieno iš trijų miesto tiltų raitieji sargybiniai, kai išgirs tyčia metamos rankinės granatos sprogimą, turi skubiai joti į stotį ir kartu vykti į Suvalkų miestą. Sargybą iš vokiečių prie tiltų perimti buvo atvykę lietuvių komendantūros kariai, ruošdamiesi kovoti su lenkais. Komendantūros patalpose buvo likę rezervas: komendantas karininkas. B. Naujanis-Šalkauskas ir keli kareiviai. Artino si skirta granatos metimui minutę. Vokietis dar telefonų centrinės stoties neperdavė. Staiga pasigirdo sprogimas ir tuo pro langą pralékė vokiečių raitelis, saugojės miesto tiltą. Vokietis iš telefonų centrinės stoties atsišvėokino ir išėjo. Vokiečiui išėjus, geležinkelio stoties viršininkas iš traukinio vagono paskambino ir prašė, kad jis neužmirštų pasiimti telefoną nuo tiltų, bet vokiečio, kuris buvo ką tik išėjęs, M. Bokšickis nešaukė atgal. Tokiu būdu šiuo itin svarbiu momentu, ginant Alytū nuo priešų, liko telefonai, kurie turėjo lemiamos reikšmės, nes lenkai veržesi per plento tiltą ir tik dėl praneštos žinių į komendantūrą bei gautai iš ten paramai – paties komendanto ir kelių kareivių – lenkai po smarkaus susišaudymo buvo atremti ir daugiau nebandė pulti.

Tuo pačiu laiku lenkuojančių asmenų bandyta įsiveržti į telefonų centrinę stotį, kur vienu vienas buvo užsirašinės ir užrémės duris M. Bokšickis. Jis prašė pas komendantą atsiųsti nors vieną ginkluotą kareivį, bet dėl jų stokos, kareivis buvo atsiustas tik kitą dieną. Kaip M. Bokšickis jautėsi būdėdamas visą naktį, galima tik išsivaizduoti. Jam telefonų centrinėje stotyje teko išbūti 7 dienas, kai iš Kauno pašto valdybos atvyko paskirti kiti valdininkai. Per šias septynias dienas įvyko įdomus atsitikimas. Iš Generalinio štabo paskambino viršininkas ir klausė, ar neturima kokių nors žinių iš užfrontės, nes Lietuvos žvalgyba per paskutines dienas nėra gavusi jokių tikrų žinių. Tais laikais lietuvių milicija pasilikdavo vietose, kurias užimdavo lenkai. Butrimonis užėmė lenkai, bet ten pasiliko lietuvių milicininkas Puodžiūnas. M. Bokšickis bandė skambinti į Butrimonis, bet paaiškėjo, kad lenkai perkirtę liniją. Ta-

da jis paskambino per Prienus į Jiezną, ir per ten, sujungus su Butrimonimis, kalbėjo su milicininku Puodžiūnu, po to sujungė Kauną per Alytū, Prienus į Jiezną su Butrimonimis. Tokiu būdu Generalinis štabas gavo žinių iš priešų užimtos vietovės. Vėliau į Alytaus paštą M. Bokšickiui buvo atsiusta 600 aukšinų dovana, bet jis atsisakė priimti.

M. Bokšickis buvo Alytaus apskrities valdybos narys ir sekretorius. Vieňą kartą teko jam būti tarpininku tarp Lietuvos valdžios ir vokiečių karinės valdžios. Iš Gardino atvyko vokiečių karininkų komisija perduoti Lietuvos valdžiai Alytuje esančius tris tiltus. Jie prašė apie 7–8 milijonų markių arba pasirašyti šios sumos aktą. Susitarė su jais nebuvo įmanoma. Jie nuvyko prie miesto tilto, atplėsė porą lentų, įdėjo sprogstamosios medžiagos piroksilino ir iškélé ultimatumą: arba per pusę valandos pasirašytį aktą, arba jie sprogdins tiltus. Iš apskrities valdybos jau buvo paskambinta į Susisiekimo ministeriją iškviesta komisija, kuri važiavo automobiliu. Kad laimėtų laiko, prađeo vokiečius kviečių pietauti ir gerai pavaišinti. Tokiu būdu sulaukta iš Kauno susisiekimo ministerijos atstovų, kurie su jau „suminkštėjusiais“ vokiečiais lengvai susitarė. Taip liko nesuspogdinti Alytaus tiltai.

1919 metų vasarą, kai sukilių lenkai nuginklavo Seinuose lietuvių įgulą, į Seirijus atbėgo kareivis ir telefonu skambino į Alytaus apskrities viršininko įstaigą, prašydamas pranešti komendantui, kad atsiųstų iš Alytaus pagalbos ir padėtų vaduoti Seinus. Tuo laiku, M. Bokšickiui, bekalbant telefonu, iš gretimo kambario vienas milicijos valdininkas, iš neatsargumo, iššovė iš kariško šautuvo ir pataikė M. Bokšickiui į koją, padarydamas žaizdą iki kaulo. M. Bokšickis, nesupanikavęs, perrīšęs sužeistą koją, praneš komendantui apie įvykį ir tik tada išvyko į ligoninę. Sužeidimą gydėsi apie 4 mėnesius.“

Žydai prie Nepriklausomybės atkūrimo prisidėjo ir politiškai. Simanas Rozenbaumas, turėdamas didelę įtaką tarp visų Europos žydų, iškėlė ir agitavo už Lietuvos nepriklausomybę Versalio taikos konferencijoje. Taip pat 1920 metų derybose tarp Lietuvos ir Sovietų sąjungos neatsitikintai Lietuvai pasisekė išsiderėti palankias sąlygas – tarp Lietuvos atstovų buvo litvakas Simanas Rozenbaumas, Sovietų sąjungos pagrindinis atstovas derybose buvo žydas Adolfas Jofė, o jo viršininkas buvo litvakas, iš Balstogės žydų šeimos Maksimas Litvinovas.

Rugsėjo 23 dieną šalyje minima Lietuvos žydų genocido diena. Šiai dienai paminėti skirti renginiai vyko ir Alytuje. 2018 metų rugsėjo 21 dieną į Holokausto dienai paminėti skirtą renginį susibūrė Alytaus Šv. Benedikto gimnazijos bendruomenė, o rugsėjo 23 dieną Lietuvos žydų genocido diena paminėta prie Žydų memorialo, Vidzgirio miške.

Alytaus Šv. Benedikto gimnazijoje

vykusiam renginyje dalyvavo J. E. Izraelio ambasadorius Amiras Maimonas, Europos Parlamento narys Petras Auštrevičius ir Alytaus miesto savivaldybės meras Vytautas Grigaravičius. Renginio metu meninę kompoziciją susirinkusiems parodė Alytaus šv. Benedikto gimnazijos ir Likiškėlių progimnazijos mokiniai.

„Mes negalime pakeisti istorijos, bet galime padaryti įtaką dabarciai ir ateicių. Žydai nėra svetimi žmonės. Jie taip pat, kaip ir lietuvių, gyveno čia, Lietuvoje. Tuo metu Lietuvoje tikrai buvo tokiai žmoniai, kurie atidarė savo namų duris, kurie gelbėjo ir padėjo žydams“, – prisimindamas žydų tautai skaudžius istorinius įvykius, sakė Izraelio ambasadorius A. Maimonas. Jis ragino susirinkusių nepamiršti istorinių įvykių, ir tai padaryti tam, kad jie daugiau niekada nepasikartotų.

Renginio metu kalbėjės Alytaus miesto savivaldybės meras V. Grigaravičius atkreipę susirinkusių dėmesį į tai, kad nors ir Alytuje nėra žydų bendruomenės, miestas rūpinasi, kad naujam gyvenimui būtų prikelta čia esanti sinagoga. Nuskambėjus keletui muzikinių kūrinių susirinkusieji buvo pakvieti vykti prie Žydų memorialo, Vidzgirio miške, kur simbolinėmis gélemis papuošė šio memorialo prieigas ir padėjo atminimo akmenis.

Atminimo akmenys ir gélys prie šio memorialo buvo padėtos ir rugsėjo 23 dieną Lietuvos žydų genocido dieinai paminėti skirti renginio metu. Šiame renginyje dalyvavo Alytaus miesto savivaldybės mero pavadutoja Valė Gibienė, Lietuvos žmogaus teisių centro projektu vadovė Simona Gaidytė, iš Jungtinė Amerikos Valstijų atvykę žydų Hiršo Kalmanavičiaus giminaičiai, kiti garbūs svečiai, alytiškiai.

„Kartais visai neprognozuojami dalykai sudėlioja gyvenimą taip, kad mes nežinome, kas bus toliau. Čia žuvo žydai, o galėjo žūti ir kitos tautos žmonės. Taip jau nutiko, istorijos mes neperrašysime. Mes turime būti tolerantiški visiems, turime mylėti vieni kitus. Tai-

ka, meilė žmogui, tolerancija yra tai, ko mes galime siekti savo šaliai ir pasauliu“, – renginio metu kalbėjo Alytaus miesto savivaldybės mero pavaduotoja Valė Gibienė.

„Alytuje buvo labai didelė žydų bendruomenė, kurios šiandien nebetrūme. Ilgus metus buvo kalbėta, kad reikia įamžinti šiu žmonių atminimą, ypač tų, kurie smarkiai prisidėjo prie Alytaus miesto gyventojų – tiek žydų, tiek lietuvių – gerovės. Mendelio Bokšickio ir Šmuolio Beiralo nuopelnai miestui labai dideli“, – kalbėjo Alytaus Adolfo Ramanausko-Vanago gimnazijos mokytoja Meilė Platūkienė.

Apie žydų gyvenimą Alytuje susirinkusiems pasakojo Alytaus kraštotyros muziejaus muziejininkas Vilmantas Dunderis. Vėliau renginio dalyviai buvo pakvieti į atminimo akmenų įdėjimo ceremoniją Alytaus žydams – Mendeliui Bokšickiui, Hiršui Kalmanavičiui ir Šmuoliui Beiralu – Vilniaus ir Užuolankos gatvėse. Vieňą jų – Mendeliui Bokšickiui – prie namo su liūtukais padėjo Alytaus miesto savivaldybės mero pavaduotoja Valė Gibienė.

Alytuje Atminimo akmenimis įamžintas dviejų buvusių miesto tarybos narių Mendelio Bokšickio ir Šmuolio Beiralo atminimas. Abu vyrai tarpukariu net tik dalyvavo miesto tarybos veikloje, tačiau teikė įvairią pagalbą mieste besikuriančiam 1-ajam pėstinių pulkui. M. Bokšickis taip pat rūpinosi ir Alytaus gaisrų gesinimo sistemos tobulinimu, suprojektavo neužšalančias ir neuždumblėjančias požemines vandens talpyklas.

Giminaičio iniciatyva Atminimo akmuo sekmadienį įdėtas į Hiršui Kalmanavičiui, mokytojui, Alytuje dirbusiam dvidešimt metų. Visi trys Alytuje įamžinami žydai Holokausto neišgyveno: M. Bokšickis žuvo Vilniaus gete (nužudytas 1941 metų rudenį), Š. Beiroras (nužudytas 1942 metų vasarą) ir H. Kalmanavičius (nužudytas 1941 metų rudenį) nužudyti vokiečių vykdėjų žudynių Alytuje metu.

Gintaras LUČINSKAS

Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia sąrašą asmenų, pretenduojančių į Kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą

Vytautas Gudelis, g. 1912 m., (po mirties), kitokiais būdais dalyvavęs kovoje už Lietuvos nepriklausomybę, Švenčionių aps. Saldutiškio valsč., 1944 m.

Vytautas Kraujutaitis, g. 1927 m., (po mirties), partizanų rėmėjas, Vilkaviškio aps. Vištyčio valsč., Tauro apygarda Vytauto rinktinė, 1946–1951 m.

Boleslovas (Bolius) Maleckas, g. 1897 m., (po mirties), partizanų rėmėjas, Trakų aps. Semeliškių valsč., 1944–1945 m.

Jonas Tumšys, g. 1921 m., (po mirties), partizanas, Panevėžio aps. Vadoklių valsč., Vyčio apygarda Prano Kecoriaus būrys, 1944–1946 m.

Simonas Tumšys, g. 1919 m., (po mirties), partizanas, Panevėžio aps. Vadoklių valsč., Vyčio apygarda Prano Kecoriaus būrys 1944–1949 m.

Teirautis tel. (8 5) 231 4157.

Komisijos pastaba. Sąrašas skelbiamas vadovaujantis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos darbo reglamento 8 punktu: „Pretendentai į Kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą skelbiami spaudoje“.

2019 m. vasario 15 d.

Tremtinys

Nr. 7 (1317)

7

LLKS tarybos 1949 metų Vasario 16-osios Deklaracija ir jos signatarai

(atkelta iš 2 psl.)

Suvažiavime dalyvavo atstovai iš visos Lietuvos – visų partizanų apygardų, o pasirengimas jam buvo ilgas ir sunkus: reikėjo parengti gausybę įvairių partizanų veikimą reglamentuojančiu dokumentu projektu bei įveikti ilgą kelionę iki suvažiavimo vienos.

Yra žinoma, jog Dzūkijos partizanai į kelią išsiruošė dar rudenį. Kelionė per kitas partizanų apygardas buvo ne tik fiziskai sunki, bet ir kupina pavojų bei įvairių nesusipratimų, galėjusių baigtis ir žūtimi. Vieinas tokiai, kai Pietų Lietuvos partizanų srities vadadas Adolfas Ramauskas-Vanagas kartu su Tauro apygardos vadu Alekandru Grybinu-Faustu, atvykus į Kęstučio apygardos štabą, jo vadų buvo palaikyti MGB provokatoriai, mat vien ikitu nepažinojo. Net Jonas Žemaitis-Vytautas buvo suabejojęs į tapatybių tikrumu, tačiau šiuokart viskas baigėsi gerai. Keliaujant per visą Lietuvą (A. Ramauskas-Vanago kelionės drikėsi: Lazdijų, Kalvarijos, Marijampolės, Vilkaviškio, Šakių, Jurbarko, Tauragės, Raseinių ir Radviliškio rajonuose) ir prisijungiant pakelui esančių apygardų vadams, laiku atvyko į vietą. Čia vyko konsultacijos ir pasitarimai, BDPS Prezidiumo ir Karo Tarybos jungtinis posėdis, LLKS tarybos posėdis. BDPS Prezidiumo ir

Karo Tarybos jungtiniame posėdyje buvo nutarta Lietuvos ginkluoto pasipriešinimo organizaciją pavadinti Lietuvos laisvės kovos sajūdžiu.

LLKS tarybos posėdyje buvo svarstyti 25 klausimai, tarp jų Sajūdžio politinė ir ideologinė programa, ginkluoto pasipriešinimo taktika, organizacinė ir kita veikla, LLKS statutas, partizanų uniformą, pariegų, ženkli ir kiti klausimai. Paskutinėmis suvažiavimo dienomis buvo sudaryta LLKS vadovybė ir priimti kreipimai į sajūdžio dalyvius bei Lietuvos gyventojus.

LLKS tarybos posėdyje buvo priimta LLKS tarybos 1949 metų Vasario 16 dienos Deklaracija. Joje buvo išdėstyti pagrindinės sajūdžio politinės programos nuostatos, pabrėžta, kad LLKS „okupacijos metu yra aukščiausias tautos politinis organas, vadovaujantis politinei ir karinei tautos išsilaisvinimo kovai“. Deklaraciją pasirašė aštuoni posėdžio dalyviai.

Lietuvos laisvės kovos sajūdžio tarybos 1949 metų Vasario 16 dienos Deklaracija kartu su kitais suvažiavime priimtais dokumentais vainikavo Lietuvos laisvės kovotojų veiklą steigiant ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai organizaciją, kuriant pasipriešinimo politinę ir karinę vadovybę, sudarė teisinį ir politinį

Lietuvos ginkluoto pasipriešinimo pagrindą, suteikė Laisvės kovoms naują pobūdį, įteisino LLKS kaip visuotino organizuoto ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai organizaciją.

1999 metais šis dokumentas pripažintas Lietuvos valstybės tēstinumui reikšmingu teisės aktu, o tai rodo valstybingumo tradicijų tēstinumą – Lietuvos valstybė aukščiausiu lygiu pripažino pokario rezistencijos vadovybę kaip teisėtą okupuoto krašto valdžią, o LLKS tarybos pirmininką Joną Žemaitį-Vytautą – Lietuvos valstybės vadovu, faktiškai vykdžiusi Lietuvos Respublikos Prezidento pareigas SSRS okupacijos metais. 2010 metais Lietuvos laisvės kovos sajūdžio Deklaraciją pasirašiusiems aštuoniems partizanams suteiktas signatarų statusas. 2018-ųjų pabaigoje valstybės vadovo statusas suteiktas ir Adolfui Ramanauskui-Vanagui.

Taigi LLKS Deklaracija yra itin svarbus dokumentas, kuris atvedė Lietuvą į Kovo 11-ąjį, o Deklaracijoje vardijami siekiai aktualūs ir nūdienos politikoje bei tautos sąmonėje. Tad, ar ne per mažai didžiuojamės mūsų Laisvės kovotojais?

Rasa DUOBAITĖ-BUMBULIENĖ, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos Valdybos pirmininkė

Skelbimai

Vasario 15 d. (penktadienį) 17 val. LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaune) vyks knygos „Šimtmečio žiedas. Mano laiškas Lietuviui“ sutiktuvės. Dalyvaus aktorės Kristina Kazakevičiūtė, Laimutė Strazdaiusienė, knygos sudarytoja gydytoja Aurelija Davydavičienė, LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė, prelatas, prof. Vytautas Steponas Vaičiūnas, straipsnių autoriai.

Minėjime Kruonio miške prie paminklo žuvusiems partizanams dalyvaus Kaišiadorių rajono savivaldybės ir Seimo, visuomeninių patriotinių organizacijų atstovai; bus skaitoma poezija, giedama ir dainuojama; vaidinama kareiviška koše ir arbata.

Prašome nepamiršti šiltai apsirengti ir apsiauti, pasiūmti žvakučių, deglų, vėliavų ir vėliavėlių.

Autobusai išvyksta: 16 val. iš aikštės prie Kaišiadorių Savivaldybės pastato; 16.15 val. iš aikštės prie Žiežmarių kultūros centro. Atgal išvykstama iš Kruonio miestelio parko 21.15 val.

Registracija iki vasario 13 d. el. paštu info@kruoniokc.lt; tel. 8 615 29 907. Informacija tel. 8 682 65 678, 8 615 29 907, 8 616 71 662.

Renginio organizatoriai: Kaišiadorių rajono savivaldybė, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga, Kaišiadorių vyskupijos kurija, Kruonio seniūnija, Kruonio kultūros centras, Kruonio gimnazija.

Vasario 24 d. (sekmadienį) 11 val. Panevėžio r. savivaldybės salėje (Vasario 16-osios g. 27, Panevėžys) vyks LPKTS Panevėžio filialo atskaitinis rinkiminis susirinkimas. Po jo – TS-LKD PKTF Panevėžio skyriaus narių susirinkimas. Registracija nuo **10.30 val.**

Pasiteirauti tel. 8 658 00220; 8 657 52001.

Ilsėkites ramybėje

Aldona Meškauskienė
1930–2019

Gimė Kėdainių r. Surviliškių k. ūkininkų Jono ir Emilijos Kaspariūnų šeimoje. Baigusi medicinos mokyklą dirbo sesele. 1948 m. šeimą ištrėmė į Irkutsko sr. Elurit Bulogorskio r., netoli Bialkalo. Dirbo miško darbus. Į Lietuvą grįžo 1958 m. Apsigynė Jurbarkę pas pussererę. Dirbo grūdų punkte laborante. 1972 m. ištekėjo už buvusio tremtinio Prano Meškausko. Aktyviai dalyvavo LPKTS Jurbarko filialo veikloje. Talkino visuose renginiuose. Buvo nuoširdus ir geras žmogus.

Palaidota Jurbarko miesto kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė seseris ir artimuosis.

LPKTS Jurbarko filialas

Zigmas Jogminas
1932–2019

Gimė Plungės r. Stalgėnų sen. Daugėdų k. ūkininkų šeimoje. 1949 m. su šeima išstremtas į Krasnojarsko kr. Diržinskio r. Iš tremties grįžo 1971 m., dirbo mišku ūkyje vairuotoju, vėliau šaltkalviu. Sukūrė šeimą, susilaukė dukters ir sūnaus. Kartu su žmona aktyviai dalyvavo LPKTS Telšių filialo veikloje.

Palaidotas Telšių senosiose kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė žmoną Danutę, dukterę Liną, sūnų Vytautą, jų šeimas ir artimuosis.

LPKTS Telšių filialas

Skelbimai

Vasario 20 d. (trečiadienį) 17 val. LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaune) vyks knygos „Šimtmečio žiedas. Mano laiškas Lietuviui“ sutiktuvės. Dalyvaus aktorės Kristina Kazakevičiūtė, Laimutė Strazdaiusienė, knygos sudarytoja gydytoja Aurelija Davydavičienė, LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė, prelatas, prof. Vytautas Steponas Vaičiūnas, straipsnių autoriai.

Meninę programą atliks bendruomenės centro „Žaliakalnio aušra“ choras „Gaida“ (vadovas Arvydas Paulauskas), dainuojamosios poezijos atlikėja Jūratė Dailydėnienė, jos mokinė Sofija Ramanauskaitė ir Juozo Naujalio muzikos gimnazijos pianistės, koncertmeisterės Sigutė Mikalauskaitė-Garšanovė ir Daina Skrudžinskaitė.

Vasario 23 d. (šeštadienį) 9.30 val. LPKTS buveinėje įvyks LPKTS valdybos, o **11 val.** – tarybos posėdžiai. Valdybos ir tarybos narius kviečiame dalyvauti.

Vasario 23 d. (šeštadienį) 11 val. Jurbarko miesto viešojo bibliotekoje įvyks LPKTS Jurbarko filialo atskaitinis susirinkimas. Registracijos pradžia **10 val.** Galėsite sumokėti nario mokestį. Po susirinkimo pabendrausime prie sunėštų vaišių stalo.

Vasario 24 d. (sekmadienį) 14 val. Klaipėdos universiteto Jūros technologijų ir gamtos mokslų fakulteto aktų salėje (Biržunių g. 17) įvyks Klaipėdos politinių kalinių ir tremtinių sajungos narių atskaitinis rinkiminis susirinkimas – konferencija. Galėsite sumokėti nario mokestį ir užsisakyti „Tremtinį“.

Turėkite nario pažymėjimą.

Kviečiame aktyviai dalyvauti.

Kovo 2 d. (šeštadienį) 14 val. Vilniaus įgulos karininkų rūmų (Pamėnkalnio g. 13, 2 aukšto 3 salėje) įvyks LPKTS Vilniaus skyriaus atskaitinis susirinkimas. Registracijos pradžia **13.30 val.**

Maloniai kviečiame dalyvauti.

Pasiteirauti tel. (8 5) 247 1679; 8 613 83047.

Tremtinys ISSN 2029-509X
www.lpkts.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga

Įmonės kodas 300032645

Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,

Tel. (8 37) 323 204

Redaktorė Jolita Navickienė
Kalbos redaktorė Audronė Kaminskiė
Techninė redaktorė Vesta Milerienė

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

2 spaudos lankai. Tiražas 1650 egz. Kaina 0,66 euro.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,

Draugystės g. 17, Kaunas

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O J I S
R É M I M O
F O N D A S

Žaliosios rinktinės istorija

Tėsinys.
Pradžia Nr. 2 (1312)

1945 metų vasarą matomas Žaliosios rinktinės konsolidavimosi procesas: rinktinė turi vieną vadą, štabą iš rinktinės būrių vadų, rinktinės būriai suskirstyti pagal veiklos sritis, iš dalies išspręsti klausimai, susiję su rinktinės aprūpinimu maisto produktais, amunicija ir šaudmenimis. Rinktinė turi savo leidinių, spausdinamų įsakymų, perspėjimų ir atsišaukimų. Vasaros pradžioje Žaliojoje buvo susibūrė iki 120 ginkluotų vyrių. Tuo metu pastebimas ir didžiausias NKVD kariškių panaujodimas prieš partizanus, naudojant pastariesiems žvalgybinius lėktuvus, sunkiuosius kulkosvaidžius, tanketes ir net tankus. NKVD darbuotojai įkalbinėdami ir grasindami nuolat plėtė agentų ir skundikų tinklą. Taip Žaliojoje rinktinėje atsirado keli informatorai bei agentai, kurie padarė daug žalos rinkinei. Visi girininkai ir eiguoliai buvo NKVD užverbuoti ir privalėjo saugumui pranešti apie partizanų būrių dislokacijas.

Visą vasarą rinktinė kovojo su žymiai stipresniu priešu. Radvilos déka rinktinė kovojo ir nuolat laviravo, išvengdama rimtų nuostolių. Bet rugpjūčio mėnesį NKVD kariuomenės vykdomi Šeduvos, Rozalimo, Radviliškio, Smilgių bei Baisogalos miškų valymai

taip suintensyvėjo, kad privertė Žaliosios rinktinės vadovybę keisti iš pagrindų kovos takтиką. Buvo nuspresta kelitis į Panevėžio apylinkių miškus. Be to, svarbūs vaidmenį siame apsisprendime suvaidino tai, kad Panevėžio apylinkių partizanai kvietė Radvilą tapti jungtinį būrių vadu. Rinktinės persikėlimas buvo numatytas rugpjūčio mėnesio paskutinėmis dienomis. Kadangi vidiniai NKVD agentai sugebėjo apie šiuos planus pranešti Rozalimo saugumo darbuotojams, tai visos Panevėžio represinės struktūros buvo īga liotos dėti pastangas, kad toks susiliejimas neįvyktų.

Rinktinės persikėlimas buvo numatytas rugpjūčio 28-ąją, bet negrįžus vienam partizanui iš namų į rinktinės dislokacijos vietą, Radvila nutarė persikėlimą paankstinti. Rugpjūčio 25 dieną į Pušaloto miškus buvo išsiųstas būrys partizanų, vadovaujamų Aušrelės, kuris laimingai pasiekė vietą ir ten susitiko su Jazoko Petraičio grupės partizanais. Pagrindinės Žaliosios rinktinės pajėgos dislokavosi Draumėnų miške (Rozalimo valsčius). Radvila kartu su savo štabo karininku Vytautu Vaitiekūnu-Šerkšnu į kelionę išsirošė rugpjūčio 26-osios naktį. Siame žygje Radvilą turėjo lydėti kitas štabo karininkas bei I. Pocevičiaus adjutantas A. Žitkuskas, bet susirgus jo merginai, į žygį

išsirošė Šerkšnas. Vėlai vakare Radvila su Šerkšnu dar užsuko pas batsiuvį, kuris įdavė vyrams suremontuotus batus. Vyrai ganykloje pasigavo du arklius ir raiti žingine nujojo Mediniškių kaimo (Smilgių valsčius) link. Mediniškių kaimo laukuose Šerkšnas, pasiskundęs, kad arklio šonai jam nuteynė kojas, savo arkli paleido ir toliau éjo šalia Radvilos arklio.

Jau greitai keleiviams būtų reikėję sukti lauko keliuku, bet, priéjė krūmais apaugsią vietą, papuolė į Rozalimo enkavedistų pasalą. Radvila buvo nukautas iš karto iš septynių metrų atstumo, o Šerkšnu pavyksta atsišaudant pabėgti. Pasaloje buvę iššauna raketą, pranešdami kitame miško pakraštyje buvusiems Panevėžio NKVD kariškiams, kad operacija pavyksta. Po keiliokos minučių prie šios vietas atsiranda pats Panevėžio apskrities saugumo viršininkas su gausia kareivių palyda. Tuos ir vėlesnius žykius jau atgimusios Lietuvos laikais išdriso papasakoti Mediniškių kaimo ūkininkas, tuokart pavarytas nuvežti žuvusį Radvilą į Rozalimą ir kelionės metu girdėjės visą saugumiečių pokalbių. Šūvius tuo metu išgirdo ir sutartoje vietoje Stanukūnų sodyboje vyro laukusi žmona Stasytė su savo dukromis Aldona bei Gražina. Jos buvo įsikūrusios šio ūkininko seklyčioje, o grycioje vado laukė Pa-

nevėžio krašto partizanai, turėjė toliau lydėti Radvilą su Šerkšnu. Išgirdę šūvius visi suprato, kad įvyko nepataiso mas dalykas. Kuo skubiausiai visi atsisiveikino su šeimininkais ir išsivaikščiojo kas sau: partizanai grįžo į Žaliajų girią, o Radvilos žmona su dukromis nuėjo į Draumėnų mišką pas likusius partizanus.

Radvila buvo nuvežtas į Rozalimą ir pamestas miestelio aikštėje. Jam numovė batus ir karininko švarką – taip bemaškinį ir paliko gulėti dulkėse. Tie, kas arčiau apžiūrėjo I. Pocevičių, vieningai tvirtino pamatę paniekai iškreiptas vado lūpas. Ką niekino Radvila mirties akimirką? Šerkšnas sulaužė įsakymą, tuo po žygio neatėjės į startą vietą ir neperspėjės partizanų apie žyki. Kuomet jis po kelių dienų pasiekė Žaliosios girios partizanus, junginių būrių vadą Jazokas-Petraitis atvirai išsakė savo nepasitikėjimą Šerkšnu ir įsakė grįžti į Draumėnų miškų. Draumėnų miške buvę partizanai skilo – dalis partizanų persikėlė į Žaliajų girią, o dalis partizanų, vadovaujamų Strauso ir Valstiečio, perėjo į Radvilonių bei Liaudiškių miškus. Žuvus Radvilai, praktiškai sujura visa rinktinės struktūra, subyrēdama į 20–30 partizanų būrius su autonomiška vadovybe.

(Bus daugiau)
Gintautas PABILIONIS

Skausmingas jubiliejas

nukauti pasaloose laukiančių priešų.

Sugretinus NKVD raporto duomenis ir Vazgirdonių kaimo gyventojo A. Didikos pasakojimą, atrodo, kad pasuktinis partizanų mūšis įvyko su Varėnos enkavedistais ir stribais, kadangi vasario 9 dieną temstant į A. Didikos kiemą sugarmėjo 20 baudėjų, kuriems vadovavo Varėnos NKVD garnizono leitenantas Zimanas. Su savimi jie atvilko partizanų J. Kazulionio-Klevo ir V. Sinkevičiaus-Vaidilučio kūnus. Grįžtij Varėnā sutemus jie nedrīso, nes apie 10 kilometrų reikėjo keliauti miško keliais. Partizanų kūnus įvilkė į kluoną, o patys įsakė šeimininkams ruošti vakarienę. Zimanas, atsisėdės kertėje prie stalo, šmaikštavo, kad čia jis jaučiasi saugiai ir „banditų“ kulkos jo nepasieks, nes virš jo galvos jis saugo

šventųjų paveikslai.

Išaušus visa govėda, pasiėmę prie rogių pririštus žuvusiuų kūnus, patraukė Varėnos link.

Atminimui – paminklas

Tuo ir baigėsi mūsų paieškos, nors labai stengėmės, daugiau nieko nepavyko sužinoti.

Vilniaus slaptajame KGB archyve istorikas A. Kašėta surado nežinia kaip ten patekusių partizanų žinių lapus. Partizano Klevo lape rašoma: „Priklauso Merkio rinktinei, 3-iajam batalionui, 1 būriui. Slapyvardis Klevas, gimęs 1919 metais. Partizanas nuo 1945 metų vasario 5 dienos. Tikrają partizano pavardę žino Šarūnas, Klonė, Kaimietis.“

Dėl objektyvių priežascių dokumentinėminimi tikslapyvardžiai. Iš tikrujų, Klevas – J. Kazulionis, Šarūnas – F. Daugirdas, Klonė – A. Gecevičius, Kaimie-

tis – P. Zagorskas.

Partizano V. Sinkevičiaus-Vaidilučio žinių lapo nerasta.

Kadangi mūsų entuziastų grupė turėjo daug darbo statydama paminklus partizanų žūties vietose arba perlaidodama jų palaikus, Klevo ir Vaidilučio atminties pagerbimas užsitiesė, nors paminklas jau anksčiau buvo pagamintas.

Paminklą pastatėme 2002 metų liepą, prie pat kelio Daugai–Valkininkai, ant ežero kranto Vazgirdonių kapinaitėse. Netoli šios vienos žuvo partizanai. Paminkle įrašyta: „1949.02.09 ant Pabezninko ežero ledo didvyriškai žuvo Dainavos apyg. Kazimieraičio rinktinės Vanago grupės partizanai – Juozas Kazulionis-Klevas, Valentas Sinkevičius-Vaidilutis.“

Vytauto KAZIULIONIO prisiminimas užrašė Varėnos „Ažuolo“ gimnazijos moksleivė Agita BERŽANSKAITĖ

Persekojami partizanai net 7 kilometrus traukėsi atsišaudydami, kol prie Pabezninko ežero buvo užpulti ir